

**Az Iszlám Állam néven ismertté vált terrorszervezet
„propagandagépezete”**

DOI 10.17047/HADTUD.2015.25.E.285

*„Ölj meg egyet, hogy megfélemlíts
tízezet!”*

Szun Ce

Absztrakt:

Az Iszlám Állam (ISIS) a terrorszervezet, amely elsősorban a „lefejezős videóiról” ismert, s egyik pillanatról a másikra világhírűvé vált. Hogyan? A XXI. századi tömegkommunikációs eszközök – különösen az internet – segítségével propaganda-hadjáratot indított: világszintű toborzást folytat, közben világszerte talál magának szimpatizánsokat, követőket, s nem utolsósorban mindeközben az összes többi emberben egyre nagyobb félelmet generál. Az Európában és Magyarországon megnőtt félelemérzetet már nem csak a tömegkommunikáció, illetve a tömegmédiá gerjeszti, hiszen személyes élmények is lehetnek. Az ISIS Nyugat ellen indított „szent háborúja” különösen félelmetessé vált számunkra, amikor napjainkban Európát és Magyarországot illegális migránsok tömege árasztja el, amelyben szinte lehetetlen kiszűrni a veszélyes egyéneket, terroristákat, illetve terrorszervezettel kapcsolatban állókat.

Kulcsszavak:

terrorizmus; iszlám; ISIS; média; internet; tömegkommunikáció.

Diána Daniella Krizbai

**Propaganda mechanism
of the terror organisation known as ISIS**

Abstract:

Islamic State, previously Islamic State of Iraq and Syria (ISIS): the terror organisation primarily known of their beheadings videos, and swiftly gain world-famous. But how did they do it? With the XXI. century's tools of mass communication – especially use of the internet – they started a propaganda expedition. It includes: recruit all over the world, find more and more sympathizer, and followers, and last, but not least obtain to generate higher and higher level of fear. Recently in Europe and in Hungary this increased sense of fear is not only generated by the media and mass communication, unfortunately we already have personal experiences also. The „Saint War” what ISIS started against the West became especially scary, when we met the problem of the illegal migration. Experts highlighted also that, in this flood it's nearly impossible to filter the dangerous persons, terrorists, or those who are in connection with terrorist group or organization, for example ISIS.

Keywords:

terrorism; islam; ISIS; media; internet; mass communication.

A magát Iszlám Államnak (Islamic State – ISIS) nevező dzsihadista szervezet története alig több mint tíz évre nyúlik vissza. A szervezet brutális cselekményeivel, „lefejezős videóival”, az iszlám tanok terjesztését tekinti küldetésének.

Az embereket rögtön sokkolták a képek, különösen mivel – bár otthonuktól távol – mégis kifejezetten „nyugati” állampolgárok ellen követték el a merényleteket. A terrrorszervezet pedig egyre rémisztőbb üzeneteket fogalmazott meg, melyeket a világsajtó, az internetes oldalak, közösségi portálok révén egy pillanat alatt juttattak el emberek millióihoz.¹

Az ISIS veszélyét súlyosbító egyéb biztonsági kockázatok

Az Európát egyre jobban terhelő illegális migráció nyomán több magyar és külföldi biztonságpolitikai szakértő, illetve politológus hívta fel a figyelmet a médiában a terrorveszély megnövekedésére. Konkrét veszélyforrásként többen is az ISIS-t nevezték meg.

Július 15-én a szerbiai közszolgálati televízió (RTS) honlapján arról adott hírt, miszerint az ISIS feltételezett tagjai olyan videofelvételt jelentettek meg, amelyben Szerbiát a Balkán központjaként és a szervezet első számú célpontjaként jelölték meg. Egy, az internetre július 10-én feltöltött videó címe: *Mi vagyunk az iszlám kalifátus – kaszida*². A bosnyák nyelvű felvétel szerint Szerbia után Bosznia–Hercegovina, Horvátország, Albánia, Koszovó, Macedónia és Montenegró elfoglalását tűzte ki célul a dzsihadista szervezet. A propagandakészítők sorra veszik a nyugat-balkáni országokat, és mindegyiknek üzennek néhány sorban. *Örüljétek balkániak, jobb napok közelednek, eljönnek hozzátok a muzulmánok, mi vagyunk az iszlám kalifátus*. A szöveg Szerbiában az iszlám terjedését, Horvátországban a demokrácia bukását, Montenegróban területfoglalást jövendöli. A készítőik Barack Obama amerikai elnöknek azt üzenik: *Miénk a győzelem*.

A felvételt az önmagát népszerűsítő-tájékoztató portálnak minősítő *Kalifátus Útja* nevű internetes oldal YouTube-csatornáján osztották meg. A portál célja az Iszlám Állam népszerűsítése. Többnyire a dzsihadra (szent háború) szólító felhívásokat, valamint az Iszlám Állam harcát és katonáit dicsőítő felvételeket tesznek rajta közzé.

Ezzel egy időben az Európát érő illegális migránsáradat fokozódott, mely sok hírt generált az európai médiában is. Az embertömegekben számos fiatal, jó fizikumú férfi is volt. 2015-ben már szinte meg sem lepődtek azon az emberek, hogy az életüket féltő külföldiek közül szinte mindenkinek nemhogy mobiltelefonja, hanem video-, kép-, és hangrögzítésre, internetezésre, navigációs programok futtatására is alkalmas okostelefonja volt. A hírek kapcsán sokakban vetődött fel, vajon a XXI. században már teljesen normális-e, hogy az étel, ital, ruhanemű mellett a telefonok feltöltéséhez szükséges eszközök voltak a legfontosabbak a migránsoknak szánt segélycsomagokban?

Azt, hogy az otthon maradt családtagjaikkal való kapcsolattartás miatt volt számukra olyan fontos telefonjuk állandó használhatósága, esetleg az őket is segítő embercsempész-bandákkal kommunikáltak, netán az ISIS-szel – a nyilvánosság nem tudhatja. A szakértők szerint ez nem is feltétlenül tartozik a nyilvánosságra. Ezzel együtt vizsgálendő kockázat lehet, hogy a migránsok olyan gyorsasággal és

¹ Az ISIS valós veszélyét alátámasztja Kis-Benedek Józsefnek a Nemzetbiztonsági Szemle 2015-ös angol nyelvű különszámában *The Islamic State and the Intelligence* címmel megjelent tanulmánya is. Ebben többek között azt írta: az ISIS tagjai jelentős terrortámadásokat terveznek az Egyesült Államokban és Európában is. Kiemelte továbbá, hogy a szervezetnek nyilvánvalóan vannak úgynevezett alvósejtjei szerte a világon, Irakon és Szírián kívül is. Céljuk, hogy minél inkább kiterjesszék az Iszlám világ befolyását mind politikailag, mind katonailag. Rádásul Európában az utóbbi időben több olyan embert tartóztattak le, akiknek volt kapcsolatuk a szervezettel. (I. József Kis-Benedek: *The Islamic State and the Intelligence*. Nemzetbiztonsági Szemle, különszám/2015. 42. o.)

² A *kaszida* egy lírai arab műfaj.

olyan tömegben lepték el Európát (azon belül Magyarországot), hogy a biztonsági szervek számára is szinte lehetetlen feladatot jelenthetett a kockázatosnak vélt, veszélyes egyedek kiszűrése.³

Georg Spöttle biztonságpolitikai szakértő a magyar állami hírtelevízió (M1) 2015. szeptember 23-ai esti műsorában arról beszélt: „*a migránsáradatban nehéz kiszűrni a szélsőségeket, ezért nagy a veszély*”. Azt is elmondta, hogy „... Németország a fő célja a dzsihadistáknak, de bármelyik európai országban, így hazánkban is végrehajthatnak terrorcselekményt. Spöttle szerint nagy durranásra készülnek,» tavasz óta azt mondják, hogy lesz európai szeptember 11. is«”.⁴

Az ISIS a 2001-es New York-i, majd a későbbi madridi és londoni merényletek elkövetésével is „büszkélkedő” al-Kaidából, illetve elsősorban annak nyugati szárnyából nőtte ki magát. Amikor 2006-ban az iraki al-Kaida emírje, Abu Muszab al-Zarkávi meghalt egy légicsapásban, megindult a vetélkedés a terroristacsoport vezetéséért. A komoly változást az hozta el, amikor 2010-ben az iraki al-Kaida maradványainak vezetését átvette Abú Bakr al-Bagdádi, aki első intézkedéseként azonnal megváltoztatta a csoport nevét Iraki Iszlám Államra, és igyekezett élesen elkülöníteni magát az al-Kaidától, illetve síita célpontok megtámadásával szította tovább a síita–szunnita konfliktust. Am ahhoz, hogy meg tudja erősíteni a szervezetet, pénzre volt szüksége, a pénzszerzéshez pedig épp kapóra jött neki a szíriai háború. Mire 2014 júniusában, két nappal ramadán szent hónapja előtt egy közleményben bejelentették a kalifátus létrejöttét, az állam működtetéséhez szükséges infrastruktúra már rég rendelkezésre állt.⁵ Az a tény, miszerint céljuk volt a síita–szunnita konfliktus erősítése, továbbá, hogy a szír polgárháborút is kihasználták pénzszerzéshez, jól mutatja az ISIS nagyfokú szervezettségét, jól kidolgozott diplomáciai, hadviselési stratégiáját.

Loretta Napoleoni szerint az ISIS propagandája „... tökéletesen működik, és számos olyan muszlim fiatal talál meg a világ minden pontján, akinek se munkája, se reménye, se motivációja nincs”. Bár a társadalmi rendről és törvényességről alkotott felfogásuk középkori, profin használják a közösségi médiát, a külföldi túszok lefejezéséről készített videóik órák alatt bejárják a világot. Nem egy terrorista szervezettel, hanem egy állammal küzdünk, ez pedig sokkal veszélyesebb – fogalmazott a Közel-Kelet újrafelosztásának jellegzetességeit vizsgálva Napoleoni.

Mitől lehet veszélyesebb az ISIS, mint elődei?

Különös figyelmet érdemel az ISIS harcosainak az internetalapú kommunikációs eszközökkel kapcsolatos magas szintű jártassága. Az utóbbi években, hónapokban számos felmérés látott napvilágot arról, miszerint az emberek a TV és a nyomtatott sajtó helyett egyre inkább az internetet használják szórakozásra, tájékozódásra és kapcsolattartásra egyaránt. A téma szempontjából különösen fontos lehet az utóbbi, hiszen saját magunkon is tapasztaljuk, hogy a személyes kapcsolattartás helyett egyre inkább az interneten kommunikálunk ismerőseinkkel.

³ A magyar rendőrség januártól október elejéig mintegy 306 ezer esetben intézkedett illegális határátlépés miatt. Ezzel szemben a bevándorlási hivatal által nyilvántartásba vett menedékkérők száma alig haladja meg a 176 ezret. „Így már 130 ezren vannak azok, akik úgy vonultak át az ország területén, hogy semmit nem lehet tudni róluk.” (I. Bednárík Imre, Lencsés Károly: Több mint százezer vadidegent vittek át Magyarországon. IN Népszabadság, 2015. október 5.)

⁴ <http://www.hirado.hu/2015/09/23/nagy-durranasra-keszulnek-a-dzsihadistak-allitja-georg-spottle/?source=hirkereso>

⁵ Loretta Napoleoni: Európának nem az Iszlám Állam jelenti a problémát, hanem az oroszok. <http://konyves.blog.hu/2015/04/18/iszlam> 834 (2015. április 18.)

A biztonságpolitika, s a terrorizmus veszélyének szempontjából viszont talán még fontosabb, hogy az emberek nemcsak meglévő kapcsolataikat ápolják az interneten, hanem világszerte – akár több ezer kilométeres távolságban is – új ismertségek köttetnek, sőt közösségek is szerveződnek. Ezt a lehetőséget professzionálisan kihasználta az ISIS, amelynek internetes honlapjain, illetve közösségi oldalain a hozzászólók, lájkolók, megosztók és kommentelők könnyen megtalálják egymást, s az újonnan érkezőket a befolyásolás, meggyőzés és manipuláció különböző kommunikációs eszközeivel igyekeznek az ISIS harcosainak soraiba állítani.

Az „arab tavasz” során, sőt a közelmúltban Magyarországon is megtapasztalhattuk, hogy elég egyetlen szikra, egy hír, s arra reagálva az interneten akár órák alatt megszerveződik egy, valamilyen szinten rendszerellenes közösség, s egymás hergelésével, buzdításával több ezer ember vonulhat az utcákra. Az Iszlám Állam néven elhíresült terrorszervezet „nagysága” nem csupán annak eredménye, hogy katonáik, stratégiák jól használták ki előbb az afganisztáni és az iraki háborúkat követően a Közel-Keleten, majd az „arab tavasszal” Észak-Afrikában is kialakult káoszt. Fontos momentum persze, hogy az iszlám hívők világában kialakult hatalmi vákuumba jól be tudtak férkőzni és meg tudtak erősödni. Az viszont, hogy ilyen gyorsasággal tudnak terjeszkedni, annak eredménye, hogy hamar felismerték a XXI. századi technológiában rejlő terjeszkedési lehetőségeket.

A XXI. századi tömegkommunikációs eszközök (az okostelefonok, közösségi oldalak, tartalommegosztó portálok és internetes fórumok stb.) nagy hatással képesek befolyásolni az embereket. Mindezen eszközök rossz kezekben (például bűnözők, terroristák eszközeiként) veszélyes fegyverek lehetnek az egyének és a társadalmak biztonsága szempontjából.

A média hatalmas mennyiségű információt birtokol és ebből adódóan mind az egyének, mind a társadalom egésze bizonyos szinten ki van szolgáltatva a médiának. A kérdés az, hogy mennyire? Marshall McLuhan úgy vélte, hogy a kommunikáció elsődleges csatornája megváltoztatja annak módját, ahogyan észleljük a világot, és minden korban a domináns médium uralkodik az embereken. Az elektronikus média (ti. a rádió, a televízió, internet) megjelenéseinek köszönhetően egyfajta „globális falu” jött létre, amelyben bárkivel a világ szinte bármely pontján azonnal kapcsolata léphetünk. Napjainkra a média, amely a világról alkotott nézeteink, valóságképünk egyik elsődleges forrása, jelentősen befolyásolja mindennapi cselekedeteinket, érzéseinket, ezek között félelmeinket. Vagyis kikerülhetetlen részévé vált az életünknek

A 20. században számos tömegkommunikációt kutató szakember feltételezte, hogy a nyomtatott és az elektronikus média jelentős mértékben befolyásolja az emberek véleményét, érzelmeit, sőt viselkedésüket is. *„A tömegeket egy védtelen, viszonylag passzív birkanyájhoz hasonlították, amely könnyen áldozatul esik a manipulatív reklámhadjáratoknak, vagy a jól kigondolt propagandának”*.⁶ A média révén történő korlátlan befolyásolás modelljét vélték igazoltnak az 1930-as években a Göbbels-féle náci propaganda meggyőző erejében is. A lövedék-, illetve injekcióstű-elmélet követői már a '20-as, '30-as években úgy gondolták, hogy a különböző médiumokból érkező üzenetek szinte maradandó változást okozva „csapódnak” a közönség tudatába.

A World Trade Centert ért 2001. szeptember 11-ei támadásokat követő képsorok – nemcsak az Egyesült Államokban, hanem világszerte – örökre beégtek

⁶ Em Griffin: Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat Kiadó, 2003. 318. o.

az emberek emlékezetébe, kiváltva milliók megdöbbenését és félelmét. Aki addig nem ismerte, örökre megtanulta az al-Kaida nevű terrorszervezetnek, s vezérének Osama bin Ladennek nevét, akinek sikerült elérnie a terrorizmus legfőbb célját: „Ölj meg egyet, hogy megfélemlíts tizezret!”.

A „9/11 hatást” sokáig nem sikerült felülmúlnia senkinek, pedig voltak az óta is híressé vált terrorcselekmények (például az ugyancsak az al-Kaida által elkövetett 2004-es madridi, majd 2005-ös londoni robbantásos merényletek). Ezek mellett voltak magányos elkövetők is, mint 2011. júliusi norvégiai kettős merénylet miatt elítélt Anders Behring Breivik, majd a 2013-as bostoni futóversenyen robbantó csecsen testvérpár, a 19 éves Dzsuhár és a 26 éves Tamerlán Carnajev. Utóbbiakról kevesebb, mint egy nap leforgása alatt többet megtudtunk, mint a hollywoodi világsztárokról évtizedek alatt. Az FBI nyilvánosságra hozta képeiket, személyes adataikat. A közösségi oldalakon való tevékenységükből megtudtuk, hogy az iszlám vallást rendkívül fontosnak tartják.

2013. április 20-án az AFP *Bostoni robbantás - A dzsihadisták új generációja már az interneten kapja a kiképzést* címmel közölt összeállítást. Ebben az iszlám terrorizmust elemző Seth Jones azt hangsúlyozta, hogy a Carnajev fivéreknek a közösségi oldalakon való megjelenése is alátámasztja azt az általánosítást, miszerint az új generáció tagjai már nem járnak kiképzőtáborba, hanem a közösségi oldalakon teszik magukévá az eszmét.



1. ábra

Az ISIS által közzétett térkép terjeszkedési terveikről

(forrás: Budapest is kell az iszlám világbirodalomnak. Index, 2014.07.01. 10:11, http://index.hu/kulfold/2014/07/01/budapest_is_kell_az_iszlam_vilagbirodalomnak/)

Ezen esetek megrázták a világot. Jelentősen fokozták a sokkhatást a sajtót bejárta, innen-onnan előkerült különböző minőségű kép- és videó-felvételek, amelyek fokozatosan kerültek nyilvánosságra. Így csak apránként lehetett összerakni a sokkoló események kockáit. Az ISIS – kielemezve e cselekmények eszköztárát, azok rövid és hosszú távú hatásait – vélhetően egy jól kidolgozott stratégia alapján, lépésről-lépésre fejlesztette még tökéletesebbre a terrormédiát. A dzsihadista szervezet az elmúlt időszakban szintén sokakkal végzett, de a hatékony PR-juk révén százszor, ezerszer több emberben sikerült félelmet kelteniük.

A ISIS híressé válásának útján az események 2014. második felében gyorsultak fel, s már itt is látszott, hogy a média kiemelt stratégiai eszköz az ISIS fegyvertárában. Az ISIS harcosai 2014. június 9-én elfoglalták a moszuli repülőtér, TV-állomásokat és mintegy ezer fogvatartottat kiszabadítottak. Június 29-én bejelentették egy határokon átívelő kalifátus, az Iszlám Állam létrehozását. Július 2-án térképet hoztak nyilvánosságra arról, hogy az ISIS öt éven belül mely területekre terjeszti ki ellenőrzését (l. 1. ábra).

A terrorista propaganda egy új szintje

Sokan azt hitték, hogy a World Trade Centernél készült 2001-es felvételeket – legalábbis a közeljövőben – nem fogják felülmúlni. Egy bő évtizeddel később viszont egy újabb terrorszervezetnek sikerült videofelvételekkel világszerte félelmet generálnia az emberekben. 2014. augusztus 19-én a magát Iszlám Államnak nevező terrorszervezet Jihadi Johnként ismertté vált hóhérja a kamera előtt végeztek ki James Foley amerikai újságírót. Az ISIS első „lefejezős” videójával, mondhatni berobbant a világsajtóba, s a terrorista propagandát egy új, magasabb szintre emelte. A felvételen „... *Foleyt narancsszínű rabruhába bújtatták, és a hasonló kivégzések hagyományos koreográfiája szerint felolvastattak vele egy kis kommunikét, amely az Egyesült Államokra hárítja a felelősséget a halála miatt. Az Üzenet Amerikának címet viselő videofelvétel magát a kivégzés pillanatát nem mutatja, csak azt, hogy az IS tagja Foley torkához szorítja a kést. Az amerikai újságíró fejét a kivégzés után a hátára tették. A videó egy másik túsul ejtett kolléga, Steven Sotloffról készült képpel zárul, azzal a fenyegetéssel, hogy az ő sorsa Barack Obama elnök következő lépésétől függ. »Már nem egy lázadás ellen harcolsz. Ez egy iszlám hadsereg és egy állam, amelyet a világon rengeteg muzulmán elismer. Szóval, ha megtagadod a jogukat ahhoz, hogy szabadságban éljenek az iszlám kalifátus alatt, a néped fog a vérével fog fizetni« – üzenté személyesen az amerikai elnöknek a szemén kívül az arcát is elfedő feketébe öltözött gyilkos.»⁷*

A képsorok és az elmondott szöveg alapján az üzenet egyfelől az amerikai légicsapásokra adott válasz volt, másfelől benne volt az is, bárki, aki akadályozza az Iszlám Állam létrejöttét, s ideológiájuk terjesztését, annak nincs kegyelem. Az ISIS mindezek után arra is odafigyelt, hogy a félelmet és a sokkhatást szinten tartsák, sőt tovább növeljék. Az amerikai újságíró kivégzését bemutató felvételt további lefejezős videók követték. Több amerikai, brit és japán tús lefejezéséről is tettek közzé felvételeket a világhálón.

2015 júliusában a terrorszervezet vezetője, Abu Bakr al-Baghdadi levélben megtiltotta a dzsihadistákhoz hű médiumoknak, hogy a jövőben lefejezős videókat tegyenek közzé. Az ISIS vezére arra hivatkozott, hogy a felvételek rontják a szunnita szélsőséges terrorszervezet imázsát, ráadásul sérthetnek más muszlimokat, akik (és akiknek gyermekei) ijesztőnek találhatják a videókat. Ugyanakkor a brit Mirrornak nyilatkozó Ferid Hisso szíriai ügyvéd és politikus felhívta a figyelmet, hogy al-Baghdadi csak a felvételek közzétételét tiltotta meg – a brutális kivégzéseket nem.

Még ezt megelőzően, áprilisban egy újabb propaganda-videóval sokkolt az ISIS. A 11 perces *We Will Burn America* címet viselő felvételen felhívást intéznek támogatóikhoz, hogy csatlakozzanak az Egyesült Államokon belüli támadásokhoz. A videó egy újabb, még nagyobb 9/11-gyel fenyegeti az USA-t, s egyúttal azt is kiemeli: egy amerikai sincs biztonságban a világon.⁸ Egyetérthetünk a megállapítással, miszerint „... *az új technológia vívmányok, melyek a társadalom fejlődését segítik, egyben kétélű fegyverek is. Köztük az egyik legfontosabb, az internet nagyban megnövelte nagyban megnövelte a terrorista szervezetek működő és túlélőképességét, hatékonyságát».*⁹

⁷ Lefejezték egy amerikai újságírót. NOL. <http://nol.hu/kulfold/lefejezték-egy-amerikai-ujsgagiro-1481239> 2014-08-20 20:04:18

⁸ Jack Moore: ISIS Threaten America With Another 9/11. Newsweek. <http://europe.newsweek.com/isis-release-propaganda-video-threatening-another-911-america-321837> 4/13/15 at 2:33 PM

⁹ Takács Péter: Internet a terrorizmus árnyékában. http://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/Takacs_Internet_a_terrorizmus_arnyekaban.pdf

Az nem újdonság, hogy a terroristák, terrorszervezetek használják a világhálót. A terroristák már nagyjából az internet széleskörű elterjedésekor fontos fegyverként használták ezt az új típusú kommunikációs eszközt. Mindenki látott olyan videókat, amelyeken terroristák valamilyen arab nyelven fenyegetőztek, követelőztek, s tetteik bemutatásával igyekeztek minél nagyobb félelmet keltetni, hogy növeljék befolyásukat és hatalmukat a világon.

Az ISIS nemcsak egyoldalú kommunikációt folytat, hanem interaktív módon használja az internetet. Elképesztő gyorsasággal tud világszerte kapcsolatokat építeni aktív terroristákkal, terrorszervezetekkel, más bűnszervezetekkel (köztük például embercsempész, fegyvercsempész bandákkal). Ugyanígy viszont az internet segítségével az ISIS tagjai a világ bármely pontján megtalálják az ártatlan civileket is. Ezek a kapcsolatok szolgálhatják egyfelől az információgyűjtést, másrészt viszont kiemelkedő szerepük van a szervezetépítésben, a toborzásban is.



2. ábra

A kisfiú a kép alapján azt mondja, szeretne csatlakozni az ISIS-hez és velük együtt gyilkolni
(forrás: <http://static6.businessinsider.com/image/53e6adfeecad04e618565ae8-480/islamic-state-child-recruiting.png>)

Az ISIS toborzói az interneten világszerte megtalálhatják azokat a vallásilag, politikailag, illetve önmaguk létében is bizonytalan embereket, akik valamilyen életcél, missziót keresnek maguknak. Ha olyanokra bukkannak, akikben kiábrándultságukhoz még agresszió is társul, s egyébként sem idegenkednek az erőszakos cselekedetek elkövetésétől, azok a dzsihadista terrorszervezet számára igazi „kincsek” lehetnek.

A VOX amerikai televíziós csatorna egy, a YouTube-on 2015. július 6-án megosztott felvétele szerint mintegy száz országból több mint 20 ezren csatlakoztak az ISIS-hez. Tam Sanderson ISIS-szakértő arról beszélt, hogy sok olyan ember csatlakozik a szervezethez, akinek nincsenek céljai, nincs rangja, úgy érzi nincs méltósága, nincsenek tervei az életben – és az ISIS ezt megadja nekik. A szakértő kifejti, hogy az ISIS milyen nagy figyelmet fordít a közösségi médiában való jelenlétre, a kapcsolattartásra. Az ISIS üzeneteiben a harc dicsőségére helyezi a hangsúlyt, ami nagyon vonzó azoknak a fiatal férfiaknak, akiknek otthonukban nincs életcéljuk, esélyük a családalapításra, s harcosként végre bizonyíthatják férfiasságukat.

A német szövetségi alkotmányvédelmi hivatal július 28-án azt közölte: egyre több német állampolgár csatlakozik az ISIS-hez vagy más dzsihadista terrorszervezethez. Becslésük szerint 720-nál is nagyobb lehet az úgynevezett terroristák száma. Németországból érkezhetett az az öngyilkos merénylő is, aki egy luxus szálloda ellen hajtott végre támadást a szomáliai Mogadishuban. Hans-Georg Maaßen, a belső elhárításért felelős BfV elnöke a Spiegel Online hírportálnak úgy nyilatkozott: az ISIS „... az idén nyáron is veszélyesen csábító cél fiatal németországi iszlamisták számára”. Egyúttal kiemelte azt is, hogy

a dzsihadistákhoz csatlakozó fiatalok közül "... sokan még mindig nincsenek tisztában azzal, hogy ágyútölteléknek használják őket".¹⁰ A hírszerző szolgálatok már több mint 20 öngyilkos merénylőről tudnak, akiket Németországban toboroztak.

Az európai fiataloknak pedig nincs nehéz dolguk, ha többet akarnak megtudni az ISIS-ről, illetve valamilyen módon segíteni akarják a szent ügyért harcoló szervezetet. A Magyarországon egyik leggyakrabban használt keresőoldalon, a Google-on az Iszlám Állam kifejezésre 0,3 másodperc alatt nagyjából 609 ezer találat jött ki. Az Islamic State-re 0,34 másodperc alatt már nagyjából 70 millió 100 ezer találat az eredmény. Ezek nagy része természetesen angol nyelvű, de ez napjainkban, különösen a fiatalok körében egyáltalán nem jelent akadályt. Ráadásul az angol nyelvű keresésre már a főoldalon több népszerű képet is kiemelnek. Zömmel fekete ruhás fegyveresek láthatók harc közben, vagy felemelt, éljenző kéztartással. Arcukat nagyrészt eltakarják, de így is látni, hogy többnyire fiatal férfiak, kamasz fiúk vannak köztük, de több női harcos is látható.

Az egyik képre rákattintva egy kattintással átválthatunk a külön kategóriákba sorolt ISIS-térképek, ISIS videók, vagy az ISIS zászlók gyűjteményére is.



3. ábra

Az Iszlám Állam zászlója

(forrás: Wikipedia: Islamic State of Iraq and the Levant;

https://en.wikipedia.org/wiki/Islamic_State_of_Iraq_and_the_Levant)

Mint azt az előbbi példák is igazolják, az ISIS világszinten végzi harcosainak toborzását. Az ISIS-ért, illetve az általa hirdetett eszmékért több nő is fegyvert ragad. Az ISIS vezetői abból sem csinálnak titkot, hogy férfi harcosainak elégedettsége s megnyerése érdekében még feleségtoborzást is folytat. Ennek felkutatására vállalkozott a közelmúltban egy Anna Erelle álnéven publikáló francia újságíró. A *dzsihád jegyese* című könyvében annak próbált utánajárni, hogyan zajlik a toborzás a virtuális térben, vagyis a közösségi portálokon. A több hónapos oknyomozó munka során a szerző – az Iszlám Állam belső köreihez tartozó egyik terroristavezér jegyeseként – egyre közelebbről vehette szemügyre működése közben a szervezetet. Így válik érthetővé, hogy miért olyan vonzóak a szélsőséges nézetek sokak számára, és miként csábítja magához, manipulálja és formálja át az Iszlám Állam a sebezhető fiatal nőket.¹¹

¹⁰ Iszlám Állam - Egyre több német csatlakozik adzsihadistákhoz. Mogadishuban is Németországból érkezett merénylet robbanthatott. MTI, Berlin, 2015. július 28.

¹¹ Anna Erelle: A dzsihád jegyese. (Libri Kiadó ajánló)

http://www.libri-kiado.hu/konyveink/konyv/638/A_dzsihad_jegyese

Itt persze felmerül a kérdés, hogy miért is van annyi nyugati fiatal férfi és nő, illetve fiú és lány, akik számára vonzóan tűnik egy nyilvánvalóan elmaradottabb környezetben, ráadásul állandó harcok közepette való élet. A válasz önmagában a globalizált és mediatizált világgá való átalakulásban rejlik. A magát Iszlám Államnak nevező terrorszervezet „szívóereje” jól kihasználja azt az űrt, amelyet a virtuálissá átalakult világ létrehozott: fiatalok és idősök között egyaránt lecsökkent a valós interakció, a szerencsésebbek is már egyre inkább az interneten, telefonon keresztül tartják a kapcsolatot ismerőseikkel, holott az embernek „társas lényként” ennél többre lenne igénye.

Ahogy Maslow is felvázolta az emberi szükségleteket bemutató piramisában, minden emberben megvan az igény, a társas kapcsolatokra, a közösséghez való tartozásra, s végül az önmegvalósításra. Képzeljük csak el azon fiatalok tömegeit, akik a mediatizált világban kiszakadtak a társadalmi közösségekből. Ha ezt tetézi még valamilyen testi, vagy szociális hátrányossági helyzet, akkor még nagyobb elkeseredést kell valamilyen módon kompenzálniuk.

A jelenlegi helyzet

Egyrészt nyilvánvaló, hogy az Európát, azon belül Magyarországot is erősen sújtó illegális migrációs nyomás az ISIS tevékenységének is következménye, hiszen nyilván sokan vannak, akik a terrorszervezet hatalmának térnyerése, illetve konkrétan az ISIS elől menekülnek. Másrészt vannak olyan vélemények, melyek szerint sikeres terrortámadás érte Európát, mivel a migrációs nyomás következtében az európai egység megbomlott, s az egyes országok között régi ellentétek kerültek a felszínre. A migránsáradat számos országban belpolitikai, társadalmi feszültségeket szított, az emberek kiábrándultsága erősödött, s egyre nagyobb aggodalmat éreznek jövőjük tekintetében.

Mindezek arra utalnak, hogy jelenleg az „ISIS van helyzetben”. A szakértők szerint ezen csak úgy lehet változtatni, ha a Nyugat egyszerre több fronton, több eszközzel indít támadást az ISIS ellen. Fontos lenne, hogy mielőbb valamilyen módon kezelhető, kontrollálható mederbe terejék az illegális migránsok tömegeit. Ugyanis minél beljebb engedjük Európába az ellenőrizhetetlen tömegeket (s velük együtt a társadalmunkra veszélyt jelentő terroristákat, vagy „csupán” köztörvényes bűnözőket), annál nehezebb lesz megvédeni országaink, kontinensünk biztonságát, illetve egységét.

Akárhol is találnak helyet a migránsoknak Európa vezetői, mindenképpen fokozottan kell figyelni a migránsok mozgását. Már mostanáig is számtalan információt adhattak át otthon maradt társaiknak az európai útvonalokról, az emberekről, a biztonsági szervekről, továbbá a politikai, társadalmi berendezkedésről, diplomáciai helyzetekről. Az ISIS-nek nyilvánvalóan megvannak a kapcsolatai az Afrika partjainál működő embercsempészbándákkal. Könnyedén szerezhetnek információkat arról, hogy kiket hoztak Európába, őket hogyan lehet elérni. Az Európába sikeresen eljutó migránst be sem kell szervezni, akaratlanul is néhány számára lényegtelen információ „elejtésével” az ISIS segítségére lehet.

Az elmúlt időszakban a magyar határoknál történt zavargásokkal, s az ott elfogott migránsokkal kapcsolatban több biztonságpolitikai szakértő felhívta a figyelmet, hogy ők vélhetően nem terroristák. A hatóságok által elfogott terroristagyanús emberek kapcsán a legtöbben úgy nyilatkoztak: a terroristák inkább rejtőzködnek, nem balhéznak, kiabálnak, hogy felhívják magukra a figyelmet. Ugyanakkor talán vizsgálandó kérdés lehet, hogy ha nem is terrorcselekmény elkövetésére szerződtek, attól még lehetnek az ISIS felderítői. Ilyen minőségükben

hasznos célt szolgálhat, ha két európai ország határánál botrányt okoznak, s erőszakra buzdítják a tömegeket. Ennek nyomán számos információt szerezhetnek, majd adhatnak tovább az adott országok biztonsági szerveinek reagálásáról, fellépéséről. Ezt a kockázati tényezőt is figyelembe véve fontos lenne, hogy valamennyi nyugati ország megerősítse a közrendet fenntartó, valamint nemzetbiztonsági szerveit.

Pataki Ferenc *A tömegek évszázada* című könyvében írt az információs társadalom beköszöntével létrejövő globális tömegről, amely valamely távoli eseményre egyöntetűen reagál. A tömeget érintően megjelenő félelem önmagában is veszélyt jelent egy társadalomra nézve, de különösen akkor, ha az elért tömeghatás a pánik, amely Pataki Ferenc megfogalmazása szerint „... mindig a kultúrában rögzített normatív rend időleges felbomlásával jár”.¹²

Hogyan lehet felvenni a harcot az ISIS ellen?

Az ISIS propaganda-hadviselését s a migrációs nyomás tömegekre gyakorolt jelenlegi hatását együtt vizsgálva felidézendő a Samuel P. Huntington által valószínűsített „civilizációk összeesése”. Ennek elkerüléséhez, a szélsőséges iszlamista, dzsihadista szervezetek elleni hatékony védekezéshez megvizsgálandó kérdés lenne, hogy miként tudjuk megerősíteni a nyugati kultúrát, s mielőbb helyreállítani Európa társadalmi berendezkedését. Az ezt veszélyeztető ISIS ellen – az imént említett eszközök mellett – az egyik leghatékonyabb módszer lehet, ha saját fegyverével, a propaganda erejével lépünk fel ellene. Ehhez valamennyi tömegkommunikációs eszközt fel kell használni.

Fontos, hogy egyfelől befelé, saját társadalmaink felé kommunikáljuk a nyugati kultúra értékeit, azok megőrzésének jelentőségét. Ennek egyik módszere lehet egy felvilágosító kampány indítása – különösen a szélsőséges eszmékre fogékony fiatalok, illetve a saját magukban, politikai, vallási meggyőződésükben bizonytalanok felé – a radikális, erőszakos dzsihadistákról, a „szent háború” romantikus eszményébe burkolt valódi céljaikról.

Ezzel egy időben megfontolandó lehet egy kifelé irányuló propaganda-hadjárat indítása is, amelyben – akár a valóságot kissé felnagyítva – megerősített védelmi intézkedésekről, biztonsági szervezetekről szóló „reklámokat” lehetne sugározni. Fontos továbbá, hogy az EU-tagállamok belbiztonsági, rendvédelmi és nemzetbiztonsági, terrorelhárító és felderítő szervei – a hagyományos eszközeik „bevetése mellett – erősítsék a XXI. századi kommunikációs eszközök használatát, a tömegmédiában való jelenlétüket. Ennek során fokozott figyelmet érdemelnek az ISIS – valamint a hozzá kapcsolódó terrorszervezetek – hivatalos, továbbá ismert harcosainak honlapjai és közösségi oldalai. Kiemelt figyelmet kell fordítani ezen oldalak visszatérő olvasóira, kommentelőire, lájkolóira, tartalmait megosztókra, népszerűsítőire.

Fontos továbbá az ISIS harcosainak, valamint a szervezet tevékenységét „hivatalosan” elismerőknek interneten történő és hagyományos nyomkövetése. Ezzel összefüggésben hasznos lenne felkutatni az álnevet, álprofil használók tevékenységét is. Mindezek viszont mind emberi, mind anyagi és technikai erőforrások tekintetében meglehetősen költségesek, így az ISIS elleni harc még szorosabb együttműködést igényel az állami és nemzetközi szervek között.

Az ISIS-szel, s minden más terror-, illetve bűnszervezettel el kell hitetni, hogy Európa, és a Nyugat egységes, s szükség esetén minden, a társadalmait,

¹² Ferenc: *A tömegek évszázada*. Budapest, 1998. Osiris Kiadó. 121. o.

állampolgárait, kultúráját veszélyeztető egyénnel és szervezettel szemben megerősített biztonsági szervezetű, és együttműködő államok lépnek fel.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Em Griffin: Bevezetés a kommunikációelméletbe. Harmat Kiadó. 2003.
- Pataki Ferenc: A tömegek évszázada. Budapest, 1998. Osiris Kiadó.
- Szabó János: Média és erőszak. Budapest, 2009. Zrínyi Kiadó
- Nemzetbiztonsági Szemle Különszám/2015. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/nemzetbiztonsagi-szemle-2015_-angol-kulonszam.original.pdf
- Intelligence and The Islamic State. Henley-Putnam Univeristy <http://www.henley-putnam.edu/articles/intelligence-and-the-islamic-state.aspx>
- ISIS and the power of terror video. CNN: Added on 7:02 PM, Thu August 21, 2014; <http://edition.cnn.com/videos/international/2014/08/21/isis-the-power-of-terror-tomforeman-orig-jtb.cnn/video/playlists/isis-power-an-terror/>
- Szalontai Gábor: Az iszlám radikalizmus Európában és nemzetbiztonsági kihívásai. Felderítő Szemle. <http://knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2015-2.pdf> (letöltve: 2015. június 15.)
- Loretta Napoleoni: Európának nem az Iszlám Állam jelenti a problémát, hanem az oroszok. http://konyves.blog.hu/2015/04/18/iszlám_834 (letöltve: 2015. április 18.:)
- Karen Rockett: ISIS bans beheading videos - because they're bad for murderous terror group image. Mirror. <http://www.mirror.co.uk/news/world-news/isis-bans-beheading-videos---6095795> (07:39, 19 Jul 2015;)
- Bednárík Imre, Lencsés Károly, Több mint százezer vadidegent vittek át Magyarországon. Népszabadság. <http://nol.hu/belfold/130-ezren-regisztracio-nelkul-1567041> (2015. október 5.)
- Lefejeztek egy amerikai újságíróat NOL. <http://nol.hu/kulfold/lefejeztek-egy-amerikai-ujsgairot-1481239> (2014-08-20 20:04:18;)
- Jack Moore: ISIS Threaten America With Another 9/11. Newsweek. <http://europe.newsweek.com/isis-release-propaganda-video-threatening-another-911-america-321837> (4/13/15 at 2:33 PM)
- Takács Péter: Internet a terrorizmus árnyékában. [http://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/Takacs Internet a terrorizmus ar nyekaban.pdf](http://old.biztonsagpolitika.hu/userfiles/file/PDF/Takacs%20Internet%20a%20terrorizmus%20ar%20nyekaban.pdf)
- Anna Erelle: A Dzsihad jegyese. Libri Kiadó. http://www.libri-kiado.hu/konyveink/konyv/638/A_dzsihad_jegyese